

vaná praporní úprava plnit. A zde jsme u dalšího neujasněného a nedořešeného bodu, který vyžaduje a zasluhuje diskuse. Je skutečností, že dosavadní mobilní úpravy s navrženou koagulací ať ve formě otevřených nádrží nebo vložkového mraku neplní ty požadavky, které jsou na ně kladené hlavně z hlediska vysokých temp, častých přesunů a velmi krátkých zastávek na jednom místě a tím i možnosti rozvinutí stanice a vlastní úpravy vody. Jistě by se vyplatilo nebát se opustit tradiční cestu koagulace a snažit se ji nahradit mechanickými mikrofily, mikrosíty spojenými se sorpcí, a ionexy. Bude-li tomuto směru vývoje věnováno jen poloviční úsilí jako dosavadnímu tradičnímu způsobu s koagulací, lze očekávat dobré výsledky. Toto je cesta mladých a daleko mobilnějších úprav např. typu praporní úpravy.

Navržená technologie každé úpravy vody je schopna do jisté míry snižovat i úroveň radiace a koncentrace LO (na mechanických fitrech, dechlorátorech apod.). Štěpné zplodiny atomové výbušiny a indukované radioaktivity obalu jaderné zbraně

a terénu jsou převážně nerozpustné ve vodě, stejně i většina LO jsou látky s omezenou rozpustností a mísitelností ve vodě. Výjimku tvoří látky novodobé. Je tedy možné filtrace, chlorováním a adsorpční metodou ev. ionexy odstraňovat z vody současně s běžnými nečistotami i LO a RL. Je ovšem třeba stanovit účinnost navržené technologie a mít možnost z úpravy vyloučit vody nepřipustných koncentrací.

Z dosavadního rozboru vidíme, že řešení praporní úpravy má v plném rozsahu charakter komplexního úkolu, že souběžně je třeba řešit i indikační soupravy, obsah i formu průzkumu, požadavky na náplň školení obsluh, konečně i kompetenční vztahy a celou řadu dalších dílčích problémů.

Úpravou odpovědnosti za zásobování vodou, odstraněním mezer z řádů a předpisů, spojením všech sil z různých pracovišť v armádě, zabývajících se problematikou zásobování vodou (aspoň formou konference), je možné vyřešit celou problematiku komplexně a z tohoto komplexního řešení vyplývá i dílčí úkol, to je potřeba praporní úpravy a její upřesnění TTP.

Zkušenosti z uvádění svazku do bojové pohotovosti

(VM č. 6/61)

Major Jaroslav Charvát

Názorová jednotka a přesvědčení o správnosti opatření bojové pohotovosti

Dnes není třeba zvlášť důrazně připomínat našim velitelům význam bojové pohotovosti. Při zdůvodňování a chápání významu bojové pohotovosti však platí známá zásada dialektiky, že myšlení se opožďuje za bytím. Dochází k tomuto jevu právě v současné době, kdy SSSR zveřejnil sílu a mohutnost raketových a atomových zbraní. Prakticky se to odráží tak, že ještě nedovedeme plně vojensky zhodnotit a domyslet na stupni svazku dosah slov maršála Malinovského; dokonce vznikají názorové rozdíly o oprávněnosti dnešních opatření bojové pohotovosti.

Ministr obrany SSSR maršál Malinovskij a velitel vojenského námořnictva SSSR počátkem února v odpovědi na provokační prohlášení britského admirála řekl, že dnešní

atomové zbraně SSSR umožňují jediným úderem smést s povrchu země celá území agresora. Takové prohlášení vyplývá z vědomí síly a předpokladu, že branný potenciál SSSR převyšuje několikanásobně síly agresivních imperialistických mocností. Na druhé straně náš protivník vyvíjí rovněž nové druhy zbraní hromadného ničení (o tom nás poučuje jednání v Ženevě a zprávy v tisku) a za určitou dobu rovněž dospěje do obdobného stadia vývoje. Za takové objektivní situace může vzniknout názor, že motostřelecké i tankové divize při použití atomových zbraní této mohutnosti mohou stejně úspěšně (či neúspěšně) uskutečňovat opatření bojové pohotovosti v posádkách jako mimo ně. To je nesprávný názor, který opomíjí a neuznává rozpracování strategických otázek nového způsobu vedení války. Dialektika nás přesvědčí právě o tom, že strategické cíle (s nimi

i operační úkoly) budou **rozměrné**, možná nepředstavitelně větší, než tomu bylo ve všech dosavadních válkách, budou však nadále sledovat z naší strany vytvoření morální, lidské i materiální převahy.

K uskutečnění strategického i operačního cíle bude jedním z mnoha opatření **vyvedení našich vojsk z pod atomových úderů** (ať jednotlivých, či masových) dříve, než k nim dojde, abychom uchovali jejich plnou bojovou a mobilizační pohotovost.

Naše problémy

Nikdo dnes nepopírá správnost tvrzení, že bojová pohotovost je komplex všech problémů života jednotek počínaje životem podle řádů, bojovou a politickou připraveností, morálním stavem a mobilizační připraveností konče. V celém komplexu těchto otázek však zaujímá též své místo **bojový poplach**. Kolik problémů, otázek, malých i velkých úkolů vyvstává při správném plánování a uskutečňování bojového poplachu můžeme dokumentovat na základě našich zkušeností, získaných v posledním období.

V září 1961 vstoupily v platnost nové směrnice pro bojovou pohotovost, které představovaly teoretickou stránku věci a našim štábům a útvarům přinesly v podstatě úplně nové problémy, zásadně odlišné od situace dřívejší.

Jestliže jsme dřívejší časové normy považovali za maximální a celkem neměnné, praxe uplynulých měsíců přesvědčila nás, že je tomu právě naopak. Zpěvnili jsme normy. Dosahujeme normu okamžitého opuštění posádky v celé řadě opatření. Přemýšlíme o dalším zkrácení.

Narážíme však i na těžkosti. Při uskutečňování směrnic pro bojovou pohotovost musíme překonávat zvláštnosti ubytování vojáků z povolání po celém obvodu měst, někdy i v několika městech v obvodu 20 až 30 km, narážíme na zvláštnosti dislokace jednotlivých útvarů v několika objektech posádky, na nedostatky v organizační struktuře samotného štábu svazku podle tabulek mírových počtů, působí nám potíže technické podmínky přípravy výjezdu automobilní techniky a tanků v zimním období. Působí nám potíže množství a obloženost vozidel pro okamžité materiální zabezpečení vyvážení záloh do stanoveného času proto, že je potřebujeme nejen pro bojovou pohotovost, ale i k výcviku, hospodářským pracím, dopravě osob i k zabezpečení mobilizační činnosti.

Problémů je řada, přece však jsme se dovedli s nimi vypořádat řádnou organiza-

torskou prací i dosavadní praxí omezovat jejich nepříznivé působení a zlepšovat podmínky k úspěšnému uskutečnění jednotlivých opatření bojové pohotovosti.

Ve spojitosti s obtížemi chci říci několik kritických připomínek k podílu našeho výzkumu a výroby pro zlepšení podmínek bojové pohotovosti svazků. Dovede-li dnes věda konstruovat kosmické lodě a jejich dokonalé navigační systémy, dovede-li naše hospodářství zabezpečit vyspělou bojovou technikou všeho druhu naše útvary v dostatečné míře, je na druhé straně nepochopitelné, aby náš vyspělý slaboproudý průmysl nedovedl vyvinout, připravit a vyrobit standardní, výkonné, typizované **signalizační zařízení** pro uvědomování jednotek svazku (nezávislé na obvyklých telefonních ústřednách) a vojáků z povolání v jejich bydlíštích. Praxe nás nutí konstruovat podobná zařízení, což dokazuje skutečnost, že svazky i útvary samostatně vyrábějí všemožné systémy doslova „na koleně“ a za **nepoměrně méně hospodárných podmínek**, než by tomu bylo při výrobě v továrně.

Vyhlašování signálů bojové pohotovosti

Tuto otázku jsme řešili zásadně. Žádná spojka a téměř málokterý oběžníkový systém vyznívání nestací dnešním tempem, není s to zajistit proniknutí signálů v tak krátké lhůtě, aby opatření mohla být uskutečněna do 30 minut, jak vyplývá z našich směrnic pro uvedení útvarů do bojové pohotovosti. Za přispění kolektivů zlepšovatelů začali jsme v září vyrábět

— **dispečerská zařízení** u štábu svazku a u většiny útvarů, která umožňují proniknout signálům bojové pohotovosti na stupni svazek — útvary o 70 % rychleji (bez závislosti na hlavní ústředně), na stupni pluk — rota dokonce o 80 % rychleji,

— **signalizační zařízení** do bytů vojáků z povolání. Zde jsme nenacházeli delší dobu řádné východisko. Zkoušeli jsme rozšíření zvonkového zařízení přes ústředny ministerstva dopravy a spojů pomocí telefonních účastnických stanic jednotlivých vojáků z povolání. Zařízení vyžadovalo, aby byl zvýšen paušál za zapojení telefonních stanic do bytů i těm, kterým nenáleží. Současně vznikaly technické obtíže a poruchy. Toto zařízení nebylo spolehlivé.

V současné době naši zlepšovatelé rozpracovávají signalizační zařízení do sídlišť a bytů pomocí rádiových vln, šířených ústřední vysílačkou. Vysílačka by byla ovládána operačním dozorcem pomocí magnetofonu podle nahrátého klíče jednotlivých

signálů bojové pohotovosti. Vlny by zachycovaly jednotlivé přijímače, umístěné v sídlišti. Přijímače by byly spojeny systémem relátků s rozvodem do bytů. Systém zatím v některých teoretických předpokladech dává 100% záruku vyrozumění v bytech, okamžitě s vysláním signálu operačním dozorcím. Od propočtu k realizaci se však zatím vine dosti neschůdná cesta s opatřením vhodného materiálu.

Kromě toho se propracovává v zlepšovatelském kroužku našeho štábu svazku systém **nezávislé telefonní ústředny**, která by byla ovládána operačním dozorcím nebo dozorcím útvaru a která by umožňovala bezprostřední telefonní styk se všemi vojáky z povolání při vyhlášení bojového poplachu.

Tento systém vyžaduje zakoupit značné množství domácích telefonů, zřízení soukromých telefonních účastnických stanic, na které byly zapojeny ve větších i menších sídlišti další vojenské osoby. Tyto náklady nemůže však normální paušál kryt. Právo zříditi pro potřebu bojové pohotovosti služební telefonní stanice by mělo být rozšířeno a určen jiný klíč k jejich přidělení, protože v současné době při nařízených opatřeních do 30 minut není myslitelné používat starých systémů vyrozumění.

Tak nějak podvědomě závidíme našim pracovníkům v průmyslu, když čteme v 3. čísle Technického magazínu o úspěších maďarské slaboproudé techniky. Je zde popisována úspěšná bezdrátově vysílačka, která má 45 naslouchacích přístrojů (v nichž je umístěn i mikrofon), jež nosí pracovníci závodu v kapse. Touto ústřednou je možno kdykoliv vyrozumět majitele sluchátka. To by bylo něco pro bojovou pohotovost! Stačil by plně dosah v rámci posádky.

Signalizační zařízení obdobného systému by skutečně problém řešila. Chápeme, že to vše souvisí s ekonomickými možnostmi, s přizpůsobením plánu výroby současným požadavkům bojové pohotovosti a zejména s perspektivním materiálním zabezpečením, **tentokrát však požadavky značně předstihují materiální možnosti.**

Druhým naším problémem je **ověření signálů pro uvedení do bojové pohotovosti.** Přechází se do extrémů, u operačních dozorců se šíří počty obálek pro vyhlášení i prověření signálů. U našeho operačního dozorcího je pro prověření signálů celkem 24 obálek, které společně se signálními tabulkami, desítkami trojčíslí pro prověření rádiového spojení, obálkami s hovorovými tabulkami při bojovém poplachu tvoří značně nepřehledný a těžkopádný systém, kte-

rý může někdy sloužit ne k prověření, nýbrž k prozrazení prověřovacích hesel, nebo způsobit omyl se všemi jeho důsledky.

Směrnice sice nařizují stanovit prověřovací hesla na každém velitelském stupni, zjednodušení by však lépe prospělo, kdyby:

— pro telefonické vyhlášení stupňů bojové pohotovosti a bojového poplachu byla stanovena jednotná prověřovací hesla až do útvarů. S hesly by byli seznámeni pouze velitelé útvarů, svazků, armád a hesla by byla dále uložena u operačních dozorců a dozorcích útvarů podle známých zásad. Odpadlo by několik obálek u operačního dozorcího. Setkáváme se totiž v současné době s vyhlášením těchto signálů pouze z nejvyšších míst. Kdyby vznikla nutnost vyhlásit heslo velitelem armády, divize nebo útvaru, není problém stanovit do 24 hodin (nejpozději do 3 dnů) nové prověřovací heslo;

— při vyhlášení signálů stupňů bojové pohotovosti, bojového poplachu rádiem zrušit jakékoliv obálky a používat pouze **signálních tabulek** u operačních dozorců i dozorcích útvarů. U těchto signálních tabulek měnit periodicky provozní údaje. Odpadlo by dalších několik obálek, protože oprávněnost vyhlášení má možnost prověřit stálá rádiová stanice **tabulkou radisty;**

— při vyhlášení signálů cvičného bojového poplachu a JISKRA stanoví každý velitel prověřovací heslo pouze pro vyhlášení telefonem. Pro vyhlášení rádiem lze oprávněnost opět prověřit **tabulkou radisty.** Odpadlo by opět další obálky.

Celkem by u operačního dozorcího svazku zůstala méně než polovina obálek. A to již by byl systém přijatelnější.

Takovou zásadu jsme se snažili zatím řešit na stupni svazek - útvar, i když jsme do jisté míry závisli na celkovém systému.

Organizační struktura štábu svazku

Plně je třeba podpořit názory s. pplk. Nedvěda a mjr. Langa v článku: „Některé zkušenosti z práce štábu v poli“ číslo 6/61 o organizační struktuře štábu svazku. Názory a zkušenosti zde uvedené se plně promítají i do otázek bojové pohotovosti.

V podmínkách současného boje je třeba, aby štáb svazku byl rozptýlován na poměrně velkém prostoru, vysílací středisko umístěno odděleně od VS, PVS umístěno odděleně od VS apod. To pochopitelně klade své nároky (kromě jiného) na strážní zajištění za bojového poplachu i v průběhu boje. Velitelská rutina divize v současné do-

bě podle tabulek mírových počtů má jedno strážní družstvo. Praxe potvrďila, že toto družstvo stačí k ochraně a střežení stanoviště operační skupiny. Chce-li štáb svazku uspokojivě vyřešit strážní zajištění, musí ochranu svého VS řešit na úkor počtů některého z podřízených útvarů. Podle praktických zkušeností je schopna zabezpečit VS divize směna 1 + 24, za použití všech ženijních prostředků (nástražných osvětlovačů, drátěných zátarasů apod.).

Dále je třeba střežit TVS a celý týlový prostor, což představuje podle našich zkušeností opět směnu 1 + 12, včetně vozidla. Je třeba řešit **nakládací skupiny** tun materiálu divizních pohyblivých zásob, což vyžaduje opět odvelovat další personál od podřízených útvarů. Je-li v posádce se štábem svazku dislokován větší útvar, je dobře. V opačném případě je situace svízelná. Podle našich zkušeností jsme vypočítali a nakonec i nařídili podřízeným útvarům pro zabezpečení činnosti štábu a týlu divize vysílat při bojovém poplachu několik zvláštních skupin, nezbytně potřebných pro zabezpečení veškeré činnosti.

Celková potřeba je okolo 130 mužů. Štáb divize se tak vypořádá s požadavky úkolů bojové pohotovosti a s organizací nástupu přivlečených zvláštních skupin za bojo-

vého poplachu a je schopen plnit další úkoly. Stalo se tak ovšem na úkor podřízených jednotek a útvarů, jímž jsou rozbiženy organické jednotky a působí jim vážné těžkosti denní bojové rozdělení. Je to řešení pouze dočasné, které neumožňuje ani vyřešit další potřeby týlu **po vyvezení** pohyblivých zásob do prostoru rozptýlení.

K zabezpečení střežení štábu potvrzují názor autorů z čísla 6/61, aby byly vytvořeny **strážní čety** u velitelské roty divize v síle alespoň 34 lidí. Pro střežení týlu by vyhovovalo organizovat **strážní družstvo** v síle 1 + 1 + 12 a automobilního praporu divize. U tohoto útvaru by vyhovovalo rovněž vytvořit jednu **motostřeleckou rotu** (nakládací rotu), odpovídající počtem i strukturou požadavkům vyvážení skladů divize.

Cestu ke splnění úkolů bojové pohotovosti týlu a štábu svazku nelze vidět ve zvyšování personálního obsazení a v požadavcích na zvyšování počtů tabulek mírových počtů. Dosavadní řešení je však provizorní a návrh by značně přispěl k samostatnosti štábu a týlu divize. Daleko horší situace v tomto smyslu musí bezpochyby vzniknout u tankové divize, kde početní stavy nedovolují odvelení osádek vzhledem k bojeschopnosti tanků.

Předpoklady pro dodržování technických podmínek provozu automobilní techniky a tanků při bojovém poplachu

Uplynulé měsíce byly prokoukou technické připravenosti a způsobilosti automobilní techniky a tanků, byly prokoukou připravenosti štábů, útvarů, jednotek, technického personálu a zejména **technických zařízení** pro umožnění výjezdu techniky v zimních měsících.

Zlepšovatelské hnutí, všichni velitelé i technici a řidiči začali hledat cesty, jak za dodržení všech technických podmínek přípravy studeného vozidla k výjezdu splnit zejména v zimních měsících normu opuštění posádky.

Uvažujeme-li, že značné procento techniky útvarů v zimních měsících stojí v nevytápěných garážích, nebo na volném terénu pod přístřešky, nebo dokonce i bez nich, pak tím naléhavější byla všechna opatření pro zimu. Podařilo se v naší armádě dobře vyřešit otázku nahřívání tanků pomocí tryskových ohřevů. Jejich pomocí a dobrodružní využití i tankové útvary a jednotky našeho svazku.

Otevřenou však zůstala otázka přípravy kolových vozidel.

U našeho svazku jsme se snažili zabezpečit kolová vozidla především umístěním ve vytápěných garážích.

Kde možnosti nebyly, útvary a jednotky organizovaly stále směny řidičů, které při využití stávajících technických prostředků (dmychadla na horký vzduch, samodupné lampy, konservátory, knotové lampy, prohřívání motorů volným během, prolévání horkých olejů) udržovaly náležitý tepelný režim všech agregátů a částí vozidel, aby mohly splnit podmínky výjezdu vozidel. To si vyžádalo značného úsilí (dodržovat určitou bezpečnost), ale skýtalo to poměrně bezpečnou záruku. Zima však trvá bezmála polovinu roku a dodávaná energie představuje značnou hodnotu.

Poslední opatření bylo, aby dozorcí parku nebo vyčleněná skupina připravila správně působící ohřevací prostředky ihned po vyhlášení bojového poplachu **parku** nebo **vyčleněnou skupinou** a řidiči a pomocníci **současně skupinově** prohřívali motory a převodové části kolových vozi-

del. I když tento způsob nedával vždy plnou záruku úspěchu, zachraňoval mnohé situace i za dodržení technických podmínek výjezdu vozidla. Přesto, že metoda je technickými orgány velmi doporučována, je nutné ji přisoudit platnost v době hodně dávne, **naprosto** neodpovídající požadavkům dnešních směrnic pro bojovou pohotovost.

Proto útvary a svazky hledají opět cesty, jak kvalitněji splnit směrnice, bez použití namáhavých a starých prostředků. Hledání cest samotnými útvary a výroba různých technických zařízení (dmychadel na horký vzduch) třísti síly, i když tu a tam se objeví dobrý nápad. Realizace většiny dobrých návrhů však v zápětí naráží na ekonomickou stránku věci, protože všechna zařízení pro zabezpečení mostotřeckého pluku jsou samotnými útvary ekonomicky neúnosná, nemluví již o rozšiřování v rámci svazku. Požadavek

opuštění posádky v zimních měsících předešel naše **ekonomické a plánované možnosti**, a je velmi často splněn na úkor technického stavu vozidel. Tak po skončení letošní zimy budeme stát před stejnými úkoly v zabezpečení kolové techniky pro zimu.

Při vyspělosti naší techniky daly by se však vyřešit různé, snad hodně revoluční změny v zaopatření automobilní techniky útvarů. Někde by to chtělo menší „brněnský pavilón“ z lehké konstrukce s použitím nových materiálů, jinde možná starou lokomotivu na páru po generální opravě s rozvedem páry pod vozidla, nebo konstruovat obdobné menší tryskové ohřivače pro kolová vozidla. Víme, že se tak může stát pouze v souladu s ekonomickými možnostmi, mnohdy však ztráty a škody na automobilní technice představují částky stejné, nebo vyšší, než jaké by bylo třeba investovat do těchto zařízení.

Slovo k normalizaci vojenské terminologie

Plukovník Jiří Větrovička

Zaujal nás článek genmjr. Csc. Matičky a pracovníků katedry spojovacího vojska uveřejněný ve Vojenské mysli čís. 5/1961. Informuje o terminologickém slovníku, na němž se pracuje ve Vojenské akademii Ant. Zápotockého, a správně dokazuje prospěšnost a důležitost této práce. Je velmi podnětný tím, že obrací pozornost čtenářů Vojenské mysli k terminologickým otázkám a snaží se vyvolat diskusi o nich. Naši vojenští odborníci mají totiž někdy sklon podceňovat a přezírat úsilí o přesné, jednoznačné a jazykově správné vojenské vyjadřování. Autoři článku tu správně poukazují na to, že vývoj vojenské vědy i zdokonalování výcviku a činnosti vojsk, zvláště v soudobých podmínkách si přímo vynucují neustálé ujednocování, zpřesňování a třídění vojenského názvosloví. Neuspořádanost terminologie signalizuje vždycky, že teorie nepokročila příliš daleko, že nemá domyšleny pojmy a jejich vztahy, a naopak obory, v nichž je odborná činnost na vysoké úrovni, mají vypracovanou přesnou a jednotnou terminologickou soustavu.

Připravovaný terminologický slovník, který vymezi alespoň ty termíny, které jsou základem vojenského odborného vyjadřování, bude jistě významným přínosem pro zvýšení úrovně vojenského dorozumívacího styku. Velmi potěšující je, že správnost a

vhodnost terminů se tak vážně a odpovědně zkoumá v naší nejvyšší vojenskovědecké instituci, jakou je VAAZ. Nutno uvést i obtíže, s nimiž se zpracovatelé slovníku jistě musí potýkat. Vždyť je to první autorská práce tohoto druhu v naší vojenské literatuře. Chápeme proto pisatele článku, že vybízí k široké výměně názorů o terminologických otázkách, protože z ní může vzejít nejedna myšlenka, která zpracovatelům slovníku velmi pomůže.

Chceme do této debaty přispět několika připomínkami, k nimž nás zmíněný článek inspiroval.

V článku se poukazuje na to, že „již delší dobu je podrobována vážné kritice nejednotnost a často i jazyková nesprávnost v naší vojenské terminologii.“

K této formulaci je podle našeho názoru zapotřebí připojit vysvětlení. Nezasvěcený čtenář by si mohl myslet, že se pro jednotnost a jazykovou správnost vojenské terminologie v armádě nic neudělalo a zpracovatelé slovníku by mohli svádět k očekávání, že vydáním jejich slovníku nejednotnost v terminologii a jazyková nesprávnost, které jsou předmětem kritiky, budou odstraněny.

Na tvorbě českého vojenského názvosloví se od samého začátku podíleli přední čeští jazykovědci, jako byl prof. Smetánka